

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor: 2657 B. Lawndale av.
Office of publication: 2657 B. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIII. Cena lista je \$4.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.
Chicago, Ill., sobota, 3. julija (July 3rd) 1920. Subscription \$4.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 156.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlison, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Ob spominu na rojstvo Združenih držav.

“Če dokazujejo krivice in zlorabljanja brez konca in kraja, ki gredo venomer za istom smotrom, namen, da podvržejo narod absolutnemu despotizmu, tedaj ima ljudstvo pravico in je njegova dolžnost, da strmoglati tako vlado in da si ustanovi boljše branike za svojo bodočo varnost.” — Ameriški revolucionarni očetje.

IZJAVA NEODVISNOSTI.

V kongresu 4. julija 1776. Soglasni progias prvih trinajstih Zedinjenih držav ameriških.

Kadar se v toku dogodkov porodi potreba, da pretrga en narod politične vezi, ki so ga vezale z drugim, in da zavzame med ostalimi državami na svetu samostojno in enako stališče, do katerega je po prirodnih in božjih postavah opravičen, tedaj zahteva pošten človeški običaj, da navede ta narod razloge, ki so ga privedli do ločitve od stare države.

Smatramo, da so same po sebi umevne in dokazov nepotrebne sledeče resnice: da so vsi ljudje enako ustvarjeni in da so sprejeli od svojega stvarnika gotove neoporekljive pravice, da je med temi pravica do življenja, svobode in do stremiljenja po sreči. V dosegu teh pravic imajo ljudstva svoje vlade, katerih pravične oblasti izvirajo iz soglasja vladanega ljudstva. Če pa poseže katera koli vladna oblika v te namene in jih zatira, tedaj ima ljudstvo pravico, da tako vlado izpremeni ali pa strmoglati in ustanovi novo vlado na takih načelih in uredi njeno oblast v taki obliki, kakor spozna, da je najpotrebnejša za njegovo varnost in srečo. Razum sicer veleval, da se stare vlade ne izpreminjajo iz majhnih in mimoidočih razlogov, in izkušnja nas tudi uči, da ljudstvo rajši trpi krivice, kotler jih more trpeti, kakor pa da bi si samo jemalo pravico z uničenjem oblik, katerih je vajeno. Toda če dokazuje krivice in zlorabljanja brez konca in kraja, ki gredo venomer za istim smotrom, namen, da podvrže narod absolutnemu despotizmu, tedaj ima ljudstvo pravico in je njegova dolžnost, da strmoglati tako vlado in da si ustanovi boljše branike za svojo bodočo varnost.

Na ta način so potepuške trpele naše kolonije in tako je nastala neizogibna potreba, da se ovrže stari vladni sistem. Zgodovina sedanjega kralja Velike Britanije je zgodovina ponovnih krivic in prisvajanja neopracenih oblasti: di-

rektnim namenom, da ustanovi absolutno tiranstvo nad temi državami. V dokaz predlagamo nepristranskemu svetu sledeča dejstva:

Odrekel je priznanje zakonov, ki so najbolj koristni in potrebni za blaginjo ljudstva;

svojim guvernerjem je prepovedal uveljaviti najvažnejše in najnujnejše zakone ali jih je pa enostavno suspendiral in zavlekel, da niso prišli v veljavo;

prepovedal je zakone, ki so bili namenjeni blaginji velikih narodnih okrožij, in je sporočil, da uveljavi te zakone le tedaj, če se ljudstvo odreče pravicam mestopstva v postavodajah, kar bi bila za nas nenaslišana krivica — in kar je le tiranom v korist;

sklepal je postavodajna telesa v nenavadne in puste kraje, oddaljene od javnih aredišč in mest, kjer so shranjeni javni spisi, z namenom, da jih poniža, utruji in tako prisili pod svojo oblast;

raspustil je ponovno postavodajne sbore, ker so se moško upirali njegovim napadom na pravice ljudstva;

ko so bili sbori raspušeni, ni dolgo časa dovolil novih volitev in tako je bilo ljudstvo brez zakonodajstva prepuščeno samo sebi; kolonije so bile izpostavljene nevarnosti invazije od sunaj in nereda v notranjosti;

trudil se je, da bi preprečil rast prebivalstva v državah s tem, da je ovrhal zakone o naravnih pravicah priseljencev, omejeval priseljevanje in povzročil krivično pogorje za dobavo zemljišč;

ovrhal je administracijo justice s prepovedjo zakonov za ustanovitve sodnih oblasti;

podvrnil je je sodnike, da so bili samo od njega odvisni in so le pobirali plače;

uvajal je nebroj novih uradov in poslal sem kaj oke roje uradnikov, ki so nadlegovali ljudstvo trase roditi in tiste stroške;

v mirnih časih je imel med nami stalne armade brez dovoljenja naših postavodajnih sborov;

vojno oblast je dvignil nad civilno oblast in jo naredil popolnoma neodvisno.

Dalje je gasil našo ustavo in naše zakone s sledečimi krivičnimi čini:

namestil je med nas večja števila oboroženih čet;

ščitil je vojake s sleparskimi sodnimi razpravami pred kamnijo za umore, ki so jih izvršili nad prebivalci teh držav;

napiral je našo trgovino s ostalim svetom; nalagal nam je davke proti naši volji;

odrekel nam je pravico do porotne obravnave v naštetih slučajih;

transportiral nas je čez morje in tamkaj gnil pred sedišča za izmišljene prestopke;

v sosedni angleški provinciji je odpravil svobodni sistem angleškega prava in uvedel samostilno vladno s razširjenimi mejami, kar je imelo namen, da po enakem vzoru uvede absolutistično vladno tudi v naših kolonijah;

odvzel nam je svobodščino (charters) in zatri najboljše zakone, s čimer je ručil temeljno moč naše vlade;

suspendiral je naše postavodaje in si vzel moč, da nam on sam daje zakone;

odpovedal se je tukajšnji vladi s tem, da nam je odrekel zaščito in nam napovedal vojno;

ropal je naša morja, napadal naša obrežja požgal naša mesta in moril naše ljudi;

ravno v tem času je poslal semkaj velike armade tujih najemnikov, da dovrši delo morjenja, razdejanja in tiranstva, katero je že pričel s največjo merljivo krutostjo, ki nima para v najbolj barbarski dobi in ki nikakor ne pristaja glavi civilizirane države.

Prisilil je naše državljane, katere je vjel na morja, da so se morali oborožiti proti svoji domovini in da so postali rablji svojih bratov in prijateljev, ali da padejo od njihovih rok.

Izval je med nami vstaje in nahnjal proti nam kavoločne indijanske divjake, katerih vojskovanje je sverska moritev starčkov in dece, moških in žensk.

V vsakem slučaju teh naštetih krivic smo se pritožili na najpoučnejši način, toda vsaka naša pritožba in prošnja je obrodila še več krivic. Vlada, čigar značaj ga v luči omenjenih krivic označuje za tirana, ni sposoben da bi vladal svobodni narod.

Nismo hoteli delati nobene krivice našim britanskim bratom. Svarili smo jih nešteto krat, da naj si ne priključajo neopracenosti oblasti nad nami; opozarjali smo jih tudi na okoliščine naše emigracije in naselitve v teh kolonijah. Apellirali smo na njihovo prirojeno pravičnost in velikodušnost, sklicevali smo se na sorodne vezi med nami in jih prosili, da naj nehajo s krivičnimi priključnjenjem oblasti, ki bi moralo pretrgati te vezi. Ali tudi oni so bili gluhi za naše pravične glasove in niso se ozirali na naše krvno sorodstvo. Zato moramo danes tudi njih, ki obojujejo našo ločitev, smatrati za to, kar velja za vse ostalo človeštvo: za sovražnike v vojni in prijatelje v miru.

Zaraditga izjavljamo mi zastopniki Zedinjenih držav ameriških, abrani v generalnem kongresu in ključni najvišjega sodnika za pričo naših čistih namenov, in slovesno proglašamo v imenu vsega dobrega ljudstva teh kolonij, da so te Združene kolonije od danes in da imajo pravico biti **SVOBODNE IN NEODVISNE DRŽAVE**, da so proste vsakega podanštva do britanske krons, da so popolnoma pretrgane vse politične vezi med njimi in Veliko Britanijo in da imajo te kolonije kot **SVOBODNE IN NEODVISNE DRŽAVE** od danes sanaprej vso moč napovedovati vojno, sklopiti mir, ustanavljati zveze, voditi trgovino ter storiti in vršiti vse, kar imajo pravico storiti **NEODVISNE DRŽAVE**. Da izvedemo ta svoj progias in sanaprej v boju Pravičnost se zavežemo, da smo opravičeni krivici svoje časti, imajmo in svoje življenje.

JOHN HANCOCK,
predsednik kongresa.
(Sledi 55 podpisov zastopnikov iz vseh prvih trinajstih držav.)

Tujezemcem na praznik Proglasaenja neodvisnosti.

IZJAVA DRUŠTVA IZDAJATELJEV TUJCEMKEGA TISKA.

Tujezemci naj si vtisnejo te besede v srce.

New York, N. Y. — Društvo izdajateljev tujcemkega tiska v Ameriki je izdalo progias, da ga priobčijo tujcemski listi na praznik Progiasa neodvisnosti ali pa pred njim. Izjava dokazuje, da izdajatelj tujcemkega tiska visoko čislajo ideale revolucionarnih očetov Ameriške republike in obenem pa priporočajo, da se besede v progiasu neodvisnosti tako tolmačijo, kakor prihajajo iz srea ljudstva Ameriške republike. Izjava društva se glasi:

Zastopniki Združenih držav so obhujbili dne 4. julija 1776, da so pripravili za principe svobode pripravi svoje življenje, imetje in čast.

Ti principi so bili progiaseni vprav pred sto štiri in štiridesetimi leti v progiasu neodvisnosti. Sedem in petdeset Američanov, med katerimi je bilo osem tujcemcev, je podpisalo dokument, ki med drugim konstatira, da so “vsii ljudje na enak način ustvarjeni” in imajo “gotove neoporekljive pravice”, v katerih so zapopadene “pravice do življenja, svobode in do stremiljenja po sreči.”

John Hancock, delegat iz Massachusettsa, je podpisal svojo ime razločno, tako da bo tiranski kralj lahko čital njegovo ime brez nankov.

In zapel je zvon svobode v Philadelphia glasno in čarobno, in ustanovljene so bile neodvisne Združene države v Ameriki. — vsa domovina in moja domovina — “a popolno oblastjo, da prično vojno, sklenejo mir, delajo pogodbe, ustanove trgovino in izvrše vse druge akte, ki jih izvršujejo neodvisne države.”

Ali za neodvisnost teh držav se je bilo treba zdaj bojevati in je priobčiti. Može, ki so podpisali progias, so dobro vedeli, kaj jih čaka, če stvar ponesreči. Benjamin Franklin je nagovoril zbor: “Delati moramo skupaj, če ne, homo prav zanesljivo vsi vsi posebej.”

Ti može so imeli v svojih mislih neodvisnost. Vedeli niso, da požene princip, ki so ga tako enostavno izjavili — da ima vsako človeško bitje rojeno na svetu pravico do enakih privilegijev kot vsako drugo bitje — Ameriko približno pet in osemdeset let kasneje v državljansko vojno, pol stoletja kasneje pa ves svet v vojno.

“Vsi ljudje so ustvarjeni na enak način” je pomenilo, da ljudje, ki verjamejo v ta princip, ne morejo imeti sužnje. Sužnost je bila odpravljena. Ta princip je pomenil, da ne morejo nadalje postati “božje pravice” kraljev. Ta princip je pomenil, da imajo tudi mali narodi gotove svoje pravice, katerih jim ne morejo vzeti kralji in cesarji.

Te stvari so dokazale, da kar so rekli Združene države v Ameriki pred sto štiri in štiridesetimi leti, da to pomenijo tudi danes. Zahtevajoči enakopravnost za vse, so tisti, ki so podpisali progias, menili ravno to, kar so izrekli. Prav nobena razlika ni bila napravljena zaradi vere ali plemena.

Ker je podpisalo progias tudi osem tujcemcev, je dokaz, da tudi v tistih dneh Amerika ni bila dežela, ki dobiva svojo moč iz enega plemena ali enega narodnega izvora — da so prihajali može in državljani iz ljudstev, ki so prihajala na njena obrežja iz dežel starega sveta.

Duh dežele se dandanes ne more tolmačiti iz javnih govorov takozvanih govornikov za “amerikanizacijo”, ampak po besedah,

ITALIJA ZANIKLA VEST, DA SO ALBANCI OKUPIRALI VALONO.

London, 2. jul. — Vesti iz Italije molče o poročilu iz Belgrada, da je Valona padla v roke Albancev. Stefanijeva agentura v Rimu je edina, ki javlja, da je dobitna vest neresnična in dostavlja, da se baron Aliotti mudi v Ajloni, kjer konferira z voditelji albanskih vatašev.

KRALJI OLJA ZADOVOLJNI S HARDINGOM.

Podpredsednik trüsta za olje je izjavil, da je Harding dober kandidat.

Billings, Mont. — Robert L. Pratt, podpredsednik Standard Oil družbe v New Yorku, je izjavil v četrtrek tednukajšnjim Komercialnim klubom, da je finančni New York popolnoma zadovoljen s Hardingom in Coolidgem, kandidatom republikanske stranke, in je prerokoval, da bosta gotovo izvoljena.

“Veliki bizniški interesi so že sili večnega mekanja in spreminjanja zakonov,” je dejal Pratt, ki je potem dodal: “Finančna situacija v Zdrž. državah se takoj izboljša, kakor hitro bodo končane volitve.”

24 MRTVIH IN 71 RANJENIH V BOJH Z REBELI V ANCONI, ITALIJA.

Rim, 2. jul. — Havasova agentura poroča na podlagi uradnih podatkov, da je bilo v bitki z upornimi vojniki v Anconi ubitih 24 mož in 71 ranjenih.

Druga vest se glasi, da je generalna stavka v Rimu končana.

ki prihajajo iz srea ameriškega ljudstva, ki je kot ustanovitelj Ameriške republike pripravil žrtvovati svoje življenje, svoj imetek in svojo sveto čast, da se ohranijo neoporekljive pravice ljudi — življenje, svoboda in stremiljenje po sreči.

WILSON IN GIOIETTI IZMEJUSETA TAJNE NOTE?

Paris, 2. jul. — V francoskih diplomatskih krogih kroči govoric, da se še nekaj časa izmenjavajo note zelo važne diplomatske vsebine med predsednikom Wilsonom in italijanskim ministrom predsednikom Gioiettijem. Vse primadevanje, da bi se izvedelo, o čem si dopisujeta Wilson in Gioietti, je brez uspeha.

DEMOKRATJE GINCAJO SEMINTJE NA ZBORU.

IEREČI SE NE UPAJO ZA PROHIBICIJO, RAVNO TAKO NE PROTI NJI.

Tudi za irsko republiko se niso izrekli, ampak izrekajo le simpatije.

San Francisco, Cal. — V platformi demokratične stranke ne ravno tista nejasnost in nedolgočasnost, kot je v platformi republikanske stranke. Razlika je le v besedah, v drugem je ni dozdaj.

Odslek za rezolucije je odklonil Bryanovo prohibicijsko točko, ki naj bi se vključila v platformo, ravno tako je pa odklonil tudi predlog “Protisaluske lige.” Ker je odslek že preje odklonil protiprophibicijsko predlogo, je jasno, da se konvencija demokratične stranke ne izreče za prohibicijo in tudi ne proti nji. To pomeni z drugimi besedami, da bo lahko vsak kongresnik, ki bo izvoljen na platformi demokratične stranke, imel proste roke glede prohibicije. Kandidati bodo lahko obhujbili svojim volilem, kar bodo hoteli, stranka pa ni obvezana, da spolni te obljube. To govori, da prohibicija ostane, čeprav bodo kandidati nastopali kot veliki ljudski prijatelji, ki so (Dajle na 3. strani).

NAROČNIKOM ‘PROSVETE’.

Ker je 4. julij v nedeljo, se obhajajo postavni praznik Neodvisnosti v ponedeljek 5. julija in tega dne ‘Prosveta’ ne izide.

POLJAKI APELIRAJO NA LIGO NARODOV ZA POMOČ.

General Pilsudski priznava, da je poljska armada izgubljena, če zavezniki ne pomagajo. Foch in Wilson konferirata. Grki so tudi tepeni in izgubili so 10,000 mož, toda zavezniški cenzor zakriva poraz. Grki pravijo, da “počivajo”.

Brusel, Belgija, 2. jul. — General Pilsudski, predsednik Poljske in vrhovni poveljnik poljskih čet, je naslovil na markala Focha naj-nji apel za pomoč proti zmagovitim boljševikom. Pilsudski prosil, da se liga narodov potegne za Poljske in jih reši iz velike nevarnosti. Foch, ki se nahaja v Bruslu, v družbi z zavezniškimi diplomati, ki imajo tukaj preliminarni sestanek pred konferenco v Spa, je včeraj konferiral eno uro z maršalom Wilsonom, šefom generalnega štaba angleške armade, kako bi se pomagalo Poljakom. Angleški in francoski militarnistični krogi so zljaj prepričani, da se blizu katastrofa za poljsko armado: poljske čete so premagane, izmučene in nesposobne za nadaljno bojevanje. Poljaki so izgubili mnogo topov in ogromne zaloge streliva in v poljskem generalnem štabu vlada zmečkanje.

Angleški diplomatje so mnenja, da edina stvar, ki reši Poljsko, je hiter mir in priznanje sovjetske Rusije, kajti na pokljanje vojske na Poljsko ni misliti. Francozi so za vojno, ker se boje, da premagana Poljska ne bo mogla preprečiti združenja Rusije z Nemčijo.

London, 2. jul. — Poljski štab prizna v svojem zadnjem poročilu iz Varšave veliki poraz na vsej črti. Izvzemki ob Berezini, kjer so Poljaki baje preprečili prehod boljševikov čez reko. V Ukrajini so rdeče čete prodrle do Rovna in okupirale Korzec. Poljske čete so izpraznile Mozir in Kolenkovic, dve železniški postojanki in Serpijetovko.

Carigrad, 1. jul. — Med Turki v Carigradu vlada veliko veselje, ko je prišla vest iz Bruse o veliki zmagi turških nacionalcev. Mustafa Kemal paka je potolkel Orke v okolici Bergame in zdaj se pomiče s svojo armado proti Pandermu, 60 milj južnozapadno od Carigrada. V Brusi in po drugih mestih Anatolije so nabili plakati, ki naznanjajo, da so Kemalove čete ujele in deloma pobile 10,000 Grkov.

Zavezniški cenzor v Carigradu je izjavil, da vest o turški zmagi ni zanesljiva, kajti nacionalni nimajo direktne zveze z Carigradom. Tukajšnji turški uradniki so se pritožili zaradi cenzuriranja poročil o položaju na fronti. Da na grški fronti ni vse v redu, dokazuje dejstvo, da je grška bojna ladja “Kikis” (bivša ameriška oklopnjača “Mississippi”, ki je bila prodana Grkom) in vse grške trgovske ladje zapustile Carigrad in odplule v Dardanele. Grki rekrutirajo prostovoljce vseh narodnosti v Carigradu, celo Turke in Armeence. Grško poročilo se glasi, da “grške čete v Mali Aziji počivajo in se pripravljajo za novo ofenzivo.”

Medtem je pa prišla vest iz Odrina, da je Jafar Tajar v Traciji s svojimi četami vplnil Grkom dve bateriji topov in 30 strojne v Kara-Agaču.

London, 2. jul. — Grška uradna poročila o položaju na turški fronti so izostala dva dni. To se tolmači, da nimajo Grki poročati nič ugodnega in da bo nekaj resnice na poročilih iz Bruse, da so bili Grki silno tepeni pri Bergami, 45 milj severno od Smirne.

NOVICE IZ JU-GOSLAVIJE.

Za red in mir.

Govor sodr. Antona Kristana v narodnem predstavništvu v Beogradu.

Branjarja.

Rekel sem, da je monopolna uprava navadna "bakalska radnja" navadna branjerja, ki trguje z vsem, pričeni od tobaka, petroleja, soli, pa doli do vžigalnice. Nikjer na svetu ni države, ki bi dala n. pr. monopolu poštne znamke. Samo pri nas ima monopolna uprava poštne znamke, zato jih pa tudi nimamo, kadar bi jih potrebovali.

Koleke (takšne marke) izdajejo v vseh državah po celem svetu posebni oddelki finančne uprave. Pri nas ima pa to monopolna uprava. Najkrajše pri tem je pa to, da je srbski monopol oddan francosko nemški družbi in je še danes pod francosko-nemško kontrolo, tako da je via facit prišel v obveznost stare srbske države tudi monopol cele nove države. O tem ne vodi nikdo računa in tudi nova vlada ne pove, kako misli v tem pogledu napraviti red in mir.

Takih interesantnih stvari imamo vse polno, in človek se mora naravnost čuditi, kako da je kaj takega sploh mogoče. Mi tiskamo svoje novičarice na Francoskem in ravno tako tudi takšne marke. Zadnji čas sem se izprehajal po Topiderskem drumu in sem videl tam neko malo poslopje. Na moje vprašanje, kaj je to poslopje, se mi je odgovorilo: "To je naša bodoča markarnica." Je to malo poslopje, v katerem bo mesta za par mašin, in to naj bo naša "Staatsdruckerei". Dejanska stvar je, da v Beogradu nimamo nobene markarnice. Imamo pa v Sarajevu veliko in moderno tiskarno, ki bi lahko zadostovala za celo državo. Toda kdo se briga za to? Niha, ker je treba delati zakone za "mir in red", ne pa razmišljati o tem, kako bi se naredil mir in

red tam, kjer ga bi bilo najbolj treba.

Poleg državnega monopola, ki bi lahko nosil državi milijone in milijone dohodkov, imamo še železnice, ki bi tudi morale biti aktivne. Toda o tem bom imel še priliko govoriti.

Kakor država podjetja ne morejo naprej, kakor gre vsa država industrija nazaj po vzgladu senjske tobačne tovarne, tako gre tudi privatna industrija rakovo pot. Če n. pr. danes pri nas v Sloveniji tovarne na Jesenicah stojijo in če je več tisoč delavcev brez dela, je vzrok temu samo to, ker nimamo surovin. Če pojde to tako naprej, in če se ne bo nihče brigal zato, da se preskrbi narodu delo, ki ga rabi za svoje življenje, potem tudi vsi "shodni zakonski načerti za mir in red" ne bodo odpravili sedanjega nereda in nemir.

Kovinska obrt stoji, stojijo pa tudi druge obrti. Lesna industrija, ki bi se mogla razviti tako, da bi si mogla Jugoslavija samo s to popraviti svojo valuto, ne gre naprej, ker vlada nima na tem prav nobenega interesa in vidi samo fiskalni interes carinarstva, ne pa velikega davkoplačevalca, razvoja industrije, ki daje dohodkov, kakor je treba.

Pokvarjeni "štofi".

Nevolja v narodu napravila nered in nemir in če vlada prihaja v svoji deklaraciji za obljubo, da bo predložila zakonski načrt za red in mir, je ta vlada imela zato prav mnogo poviš. Povedal sem, da je treba odpraviti pred vsem ono, kar povzroča nemir in nered v državi. V sarajevskih novinah smo n. pr. čitali, da so se v Beogradu v magacinu ministrstva za obnovu zemlje pokvarili "štofi". Če se pokvari moka ali kako drugo podobno blago, je to razumljivo in se temu končno nikdo ne čudi, da so se pa pokvarili "štofi" (sukneno blago), to je pa novost. Sicer se pa govori, da se ti "štofi" niso pokvarili, ampak da so iz magacina izginili kakor kafra. Od 140 vagonov blaga je danes v skladišču še 38 vagonov, vse drugo je pa izginilo, ki ne more izginiti. To napravila nemir in nered, ker vzbuja v ljudskih središčih

nejresnejše domnevanje, da ni tamkaj umevanja za red, kjer bi ga bilo najbolj treba.

Carinarstvo.

Carinske oblasti v naši državi, najsi bo to v Mariboru ali v Zagrebu ali kjerkoli, tudi napravljajo nemir in nered. Kdor ima opraviti s temi državnimi carinarskimi oblastmi, je ogorčen nad Jugoslavijo, je ogorčen nad našo državo, ker vidi, da država sama napravlja tiste proklete boljševe in komunizme s takim počenjanjem. Predno hoče vlada napraviti zakon za red in mir, mora odpraviti tiste, ki povzročajo nemir v lastni državi.

V vladini deklaraciji se govori o tem, kako bi se to izboljšalo, kako bi se "zajamila" možnost, da živi življe privrede". Zakonski predlog ne bo zagotovil "što življe privrede". Treba je napraviti red. Zakonov imamo v naši državi itak dovolj. Če bi se držala obstoječih zakonov in bi jih spoštovali, potem bi nam ne bilo treba prav nič novih zakonov, ampak bi morali kvečjemu stare nekoliko izboljšati.

Visoke cene živil.

Nered in nemir, kakor je to že dobro pripomnil prijatelj Korac, delajo visoke cene živil in sploh življenjskih potrebščin. Prav posebno je ljudstvo v tem oziru nezadovoljno v Beogradu, ki je najhujše plačarsko mesto pod milim nebom. Če hočete imeti mir in red, potem morate to odpraviti.

Če si človek naroči pri večerji malo porejke pečenega krompirja, mora plačati za to 6 dinarjev t. j. 24 K, medtem ko stane v Zemunu 2 K cel kilogram krompirja. To je nekaj neopravičenega, kar je treba na vsak način odpraviti, ako hočete govoriti o zakonskem predlogu za mir in red.

Stanovanjsko vprašanje.

Stanovanjsko vprašanje v Beogradu in vseh mestih naše države je tudi nekaj, kar napravila nezadovoljnost v narodu. V deklaraciji vlade ne vidite prav ničesar, kar bi omenjalo to vprašanje. Razne pokrajinske vlade napravljajo nered, kako naj se zidajo hiše, in pravzročajo polno

kaj učini za vas kot vojvoda viteški ter glavna oseba na Litvi.

"On bi mogel obvestiti tribunal, da je imetje sporočeno Brzobogati, da bi se sorodniki ne puhili zanj."

"Da, toda tribunalov ni sedaj na Litvi in Sapiehi roji vse kaj drugega po glavi."

"Nemara bi bilo celo prav, da bi mu izročili dekline v varstvo. Ko jo ho imel pred očmi, raje kaj učini za njo."

Kmitie začudeno pogleda starosta.

"Čemu se je neki hoče iznebiti?" si je mislil. "Kajpada, da je nemogoče, da bi bivala v šotoru gospoda vojvode viteškega; toda lahko bi stanovala pri njegovih hčerkah."

"Ne razumem!" pomislil si Kmitie, "ali bo on hotel biti samo njen varuh?"

"Toda kako jo spravi tje kaj v sedanjih nemirnih časih? Za to bi bilo treba nekoliko sto ljudi, toda jaz jih ne morem pustiti iz Zamostja. Dobro bi bilo, ko bi se našel kdo, ki bi jo odpeljal na varno... Evo, ko bi bili vi tako dobri, da bi jo vzeli s seboj. Saj ste namenjeni k gospodu Sapiehi. Dal bi vam pisma... vi pa meni viteško besedo, da jo srečno dovedete tje kaj."

"Jaz naj jo popeljem k gospodu Sapiehi?" reče začuden Kmitie.

"Ali vam je to mar neljubo... Potoma bi se utegnila celo zaljubiti drug v drugega."

"Ehe!" odvrne Kmitie, "moje občutke ima že nekdo drugi v najemu in, dasi mi za to ne plača najemnine, vendar ne morem premeniti najemnika."

"Tem bolj; v takem slučaju jo še raje zapam vašemu varstvu."

Nastane trenutek molčanja.

"Nu kaj? Ali se strinjate s tem?" vpraša starosta.

"Jaz potujem s Tatarji."

"Povedali so mi ljudje, da se vas boje bolj od ognja. Nu, ali se strinjate?"

"Hm, čemu ne, ako je vam to le neobhodno potrebno... Samo..."

"Aha! Mislite si, da je za to teba kneginjinega dovoljenja. Ona vam ne bo nasprotovala, ker me sumiči, da jaz..."

In starosta jame nekaj šepetati Kmitien na uho, naposled pa reče glasno:

"Ona je bila grozna nejevoljna, in jaz se raje borim s Švedi nego z ženskami. Toda to bo najboljši dokaz, da ne nameravam nič slabega, ako sam hočem spraviti dekline odtod. Resnica, da se ona nad tem zelo začudi... Toda v prvi priložnosti izpregovorim z njo."

Po teh besedah se zavrti starosta ter odide. Kmitie je gledal nekaj časa za njim ter mrmrljal:

"Kakšno čudno nalogo mi nalagata gospod starosta! Ne poznam sicer vaših namer, vendar vidim vsekako mrežo ter pravim, da ste v tej zadevi zelo okorni."

razburjenja; toda centralna vlada v svoji deklaraciji molči in molči kakor bi bila nema. Vlada bi morala v tem pogledu reči, kaj misli. Jaz smatram to vlado sicer samo za začasno vlado, ki ima nalogo, da izvrši volilni red; toda vendar bo morala nekaj mesecev vršiti svoje naloge in bi morala tudi v tem času obrniti svojo pozornost na ta velika vprašanja, ki se zelo nujna.

Če vprašate v Beogradu kakega uradnika "iz preka", kako stanuje tukaj boste mislili, da plača za malo sobico s kuhinjo nemoblovan — 500 dinarjev za mesec. Če ima še večjo plačo, če ima mesečno 1000 dinarjev, mu ostane samo 500 din. za hrano in obleko — in s tem absolutno ne more živeti. S tem trpi drž. uprava, kajti v ministrstvih bi morali biti najboljši uradniki, najboljši ljudje cele države, ker tu se pravzaprav napravi vse, kar je treba. Toda mi vidimo, da odhajajo uradniki drug za drugim, ker ne morejo živeti v tem nesrečnem, dragem Beogradu. Vlada ni v tem oziru rekla v deklaraciji ničesar. Ako pojde to tako dalje, se zgodi, da odidejo iz Beograda vsi uradniki, razem tistih, ki so primorani tu živeti.

Kaj se hoče s zakonom za "red in mir".

Kakor torej vidite, gospodje, bi bilo precej materiala, ki bi opravičeval vlado, da bi napravila "zakon za mir in red". Jaz sem bil pa zelo radoveden, kaj pravzaprav vlada misli, ali misli s tem zakonom res preganjati hajduke, preganjati spekulante, preganjati vse mogoče odušne elemente, ki so na kvar državi, ker ovirajo državo pri njenem razvoju; radoveden sem bil, ali hoče država res nastopiti n. pr. zoper odgovorne činitelje, ki niso preskrbeli potrebnih surovin za državna industrijska podjetja. Jaz bil z obema rokama glasoval še za nov zakon, če bi vlada to nameravala. Ali moje informacije so malo drugače. Ta zakon za mir in red naj bo napravljen proti delavstvu, proti delavskim masam, proti tistim, ki ne morejo s svojim zaslužkom živeti in ki zahtevajo onih sredstev, ki so potrebna za življenje. Toda takrat, ko delavec pride s svojimi zahtevami in ko mu gospodar ne da tega kar mu gre, in ide v štrajk, mi pravijo vsi: "Ti si boljševek!" Če lakote pogine, ni boljševek, ampak veren kristjan, ki se je vdal v božjo voljo. Če pa terja to, kar mu je potrebno, da bo mogel živeti kot pošten človek, ga proglašajo državne oblasti in vsi ljudje za "boljševeka".

Ko so stankali delavci tobačne tovarne, so jim rekli: "Vi ste boljševeki!" Delavci so odgovorili: "Mi ne poznamo boljševekov; mi vemo samo, da z dosedanjim zaslužkom ne moremo izhajati. Mi hočemo samo toliko, da bomo mogli živeti. Zraven vas pa opozorjamo še na to, da bo tobaka zmanjkalo." Po dolgih brezuspešnih razgovorih so morali stopiti v štrajk, da so dobili tiste priboljške, ki jim omogoča — ne luksurično, ampak skromno življenje pri njihovem težkem delu.

(Nadaljevanje.)

Ameriške vesti.

STAVKA RUDARJEV V WEST VIRGINIJI.

Charleston, W. Va. — V okrajih Mingo, W. Va., in Pike, Ky., so rudarji sklenili, da zastavkajo, ker premogovniški baroni nočejo priznati zahtev rudarjev. Predvsem se branijo podjetniki pri zahtev organizacij. Zaključek rudarjev je že stopil v veljavo in sem so dospeli uradniki delavskega departamenta, da poizkusijo izravnavati spor.

DRUŽINSKA DRAMA.

Chicago, Ill. — Mrs. Margaret Emersonova je zapustil njen soprog in ji pustil tri otroke. Vsa skrb za otroke je zdaj padla na Emersonovo. Da je prišlo tako daleč, so bili krivi domači prepri, ki razjedajo družinsko življenje v današnjih dneh in za katere je iskati vzroke v današnjih razmerah.

Emersonova se je najbrž naveličala takega življenja, ali se ji je pa omražil duh. Prerezala je svojim trem otrokom in sebi vratove z britvijo.

Emersonova je šla pred nekaj dnevi k svoji tački in jo udarila. Tačka je tožila svojo sinaho in izdana je bila zanj tiralnica. Policija zdaj skuša razvozljati, čigava je bila britev, s katero je bil izvršen trojen umor in samomor, da dožene fakte družinske drame.

BOJKOT POTI KONTRAREVO-LUCIONARNEMU OROŽJU.

New York, N. Y. — Lokalna organizacija kovinarskih delavcev, ki spada k "Amalgamated Metal Workers of America," je zaključila, da njeni člani ne smejo nikjer izdelovati orožja in municije, ki se ima poslati v Evropo ali Azijo in vporabiti proti ljudstvu v Rusiji, Irski, Egiptu in Indiji. Organizacija je naslovila apel na vse ostale bratske unije, da store enak zaključek, in dalje apelira na pristaniščne delavce, da naj ne nakladajo na parnike orožja in streliva, ki je namenjeno potlačenju revolucije proti svetovnemu imperizmu in kapitalizmu.

BELA VRANA MED ŽUPANI.

Macon, Georgia. — Tukajšnji župan Glen Toole je proti predlogu v legislaturi, da bi se njemu povišala letna plača na \$5000. Župan pravi, da je vedel, kakšna plača ga čaka, ko je kandidiral, in grozi z odstopom, ako mu jo povišajo. Njegova sedanja plača je \$3000.

STARŠE FRUIT KOMPANIJA OBTOŽENA PROFITARSTVA.

Portland, Ore. — Starr Fruit kompanija in njen predsednik L. M. Starr, Parrot & Co. in Richard Adams so obtoženi profitarstva s sladkorjem. Obtožnica njim očita, da so kupili več voz sladkorja v San Franciscu, na kar je bil sladkor poslan v Omaha, čeprav so izjavili, da bo služil za konzerviranje ovojca, kjer je bil prodan vsak voz s \$4.000 profita.

DRUŽINSKA TRAGEDIJA.

Pittsburgh, Pa. — Policija je aretirala Edward Beyerleyja, ker je osumljen, da je ustrelil svojo soprogo Ano. Beyerley taji dejanje, njegov 10-letni sin ga pa obtožuje. Preiskava je dogmata, da je morilec pritisnil lovsko puško nanjo, na kar je sprožil.

Deček je izpovedal, da sta se oče in mati prepirala, ko je prišel oče domov. Oče je pograbil za lovsko puško, toda mati je zgrabila zanj in potegnila naboje iz nje in ga vrgla v štedilnik. Priel je znova prepri. Mati je hotela bežati iz hiše, toda oče jo je potegnil nazaj in sprožil puško.

Beyerley, ki spada med bogate ne v West Etni, pravi, da je njegova soproga izvršila samomor.

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo jasno. Lahki zapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 80, najnižja 71. Solnce izide ob 5:19, zaide ob 8:29.

MALI OGLASI

Classified Advertisements

POTREBUJEMO DELAVCE

za delo od kosa. Čistiti železniške živinske vozove zunaj mesta. Plača je 65c od kare. Stalno delo. Prostor za spanje in peč za kuhanje. Oglasite se na:

18 South Canal St.
COLINE & DIRE.

POTREBUJEMO DELAVCE.

za premog razkladati, delo od kosa. Plača 50c na uro ali 18c od tone. Delo v mestu in zunaj mesta. Prosta vožnja. Stalno delo. Prosti vozovi kjer lahko spite, pokrivala in peč za kuhanje. Oglasite se na:

18 South Canal St.
COLINE DIRE.

NA PRODAJ HIŠA.

Proda se hiša z dvema stanovanjima po štiri sobe, električna razsvetljava in telefon v hiši. Markeč je \$1600, katerega lahko prevzamete in drugo svoto je pa doplačati takoj. Cena je zelo nizka. Kdor želi kupiti, naj se oglasi pri lastniku na: Mr. Hnitynka, 3019 S. Troy St., Chicago, Ill.

RAD BI IZVEDEDEL.

kje se nahaja moj brat Frank Babnik, pred tremi leti nahajal se je bil v New Duluth, Minn. Po njem potvrdjuje njegova žena Franca Babnik, vas Godič štev. 52, pošta Kamnik, Gorenjsko, Jugoslavija. Ujjudno prosim vse cenjene rojake, če kdo ve za njegov sedanji naslov, da mi to naznani, ako bo pa sam čital ta oglas, naj se mi nemudoma prijavi na moj naslov ali pa njegovi ženi v stare domovino, John Babnik, P. O. box 358, Hermine, Pa.

Naročniki Pozor!

Znamenje (Julija 1-20) pomeni, da vam naročnik na poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da se vam lista ne vstavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, pošite nam dopisnico stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi državni tajniki in drugi zastopniki, pri njih lahko plačate naročnino.

Valed draginje papirja smo povišali naročnino, od 1. julija, t. l. naprej.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70.

Naročnino lahko tudi pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO PROSVETA,

2657 S. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

POTOP.

Zgodovinski roman

Spisal H. Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

"Slišal sem že tudi jaz o njem in evo radi česa povprašujem po njih. Pri moji sestri se nahaja neka gospodična, katere se imenuje Brzobogata-Krasenska. Ona je bila zaročenka tega Podbipite, ki je padel pod Zbaražem. Ona je sirota brez očeta in matere in, dasi jo ima sestra zelo rada, vendar čuvam jaz, kot prirodniki pokrovitelj svoje sestre, tudi nad njo."

"To je kaj prijetno varstvo," omeni Kmitie. Starosta se nasmehe, pomečika z očmi ter mlaskne z jezikom.

"Gibanica, kaj ne?"

Toda ko zapazi, da izda s tem samega sebe, postane starosta resen.

"Izdajica!" reče na pol šalivo, na pol resno; "hotel si me ujeti na trnek; komaj sem to še pravočasno opazil."

"V čem?" ga vpraša Kmitie in mu zre v oči. Starosta je naposled zapazil, da se je zagovoril; radi tega obrne govorico.

"Ta Podbipeta," reče, "ji je zapisal nekeke pristave v vašem kraju. Imen se ne spominjam, ker so zelo čudna, kakor: Bultupi, Sirucanje, Mišikiši, z eno besedo vse, kar je imel. Ej, Bog, vseh se ne spominjam... Pet ali šest pristav."

"Ha, to so bolj gradovi kot pa pristave. Podbipeta je bil takšen bogatin, da bi lahko imela ta gospodična, ko bi za njim vse podedovala, svoje dvornike ter si lahko iskala moža med senatorji."

"Tako pravite vi? Mar poznate ona posestva?"

"Poznam samo Ljuboviče in Šeputo, kajti ti se dotikata mojega posestva. Sama gozdna meja meri dve milj in dolgost, meja po polju in travnikih pa še enkrat toliko."

"Kje je to?"

"V okraju viteškem."

"Ej, to je daleč; ta zadeva ni vredna truda, tembolj, ker ima to krajino v lasti sovražnik."

"Kadar prelenemo sovražnika, tedaj dospemo do premoženja. Toda Podbipeta je imajo svoja posestva tudi v drugih krajih, celo na Žmudi. Tudi ta so mi dobro znana, ker imam sam tam košček zemlje."

"Vidim, da tudi vaše imetje ni kaka vreča rlamc."

"A sedaj nimam nikakih dohodkov, od mojih posestev. Toda tujega mi ni treba."

"Svetujte mi, gospod, kako naj pomagam dekletu na noge?"

Kmitie se nasmeje.

"Jako rad. Najbolje je, da se obrnete na gospoda Sapieho. Ako se on pobrine za to, lahko do-

Ali Prebavite Kar Zavžite?

Ne kar zavžite, ampak kar prebavite, je blagodejno vašemu sistemu.

Dober, zdrav tek in pravilno delovanje probavnih organov bo rezultat, če vzamete

Severov Esorka

Dobro za ljudi, ki se ne morejo gibati. Zelo priporočljivo za slabotne in nežne osebe. Pravilna tonika za ostarele ljudi.

Cene 75c in 3c davka, ali \$1.50 in 6c davka.

Pri lekarnah ali pošite na

W. F. Severa Co. Cedar Rapids, Iowa